

Sygn. akt *I AGa 95/18*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jan Futro /spr./

Sędziowie: SSA Małgorzata Kaźmierczak

SSA Mariola Głowacka

Protokolant: st. sekr. sąd. Agnieszka Paulus

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2018 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.

przeciwko (...) Spółka jawna z siedzibą w K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 25 maja 2017 r. sygn. akt IX GC 1292/14

1. oddala apelację;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 8 100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Mariola Głowacka Jan Futro Małgorzata Kaźmierczak

I A Ga 95/18

UZASADNIENIE

Powód (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. w pozwie z dnia 13 października 2014 r. skierowanym przeciwko (...) M. A., (...) spółka jawna z siedzibą w K. wniósł o zasądzenie od pozwanego kwoty 593 923,22 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 26 marca 2014 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że strony zawarły umowę o roboty budowlane, polegające na budowie autostrady (...) (...)S. – (...) P..

Po wykonaniu prac, powód wystawił pozwanemu w dniu 11 marca 2014 r. fakturę VAT nr (...), na kwotę 643 923,22 zł, z czternastodniowym terminem płatności do dnia 25 marca 2014 r. Pozwany złożył w dniu 11 marca 2014 r. pisemne

oświadczenie o uznaniu długu, w którym zazaczył, że nie kwestionuje, ani podstawy, ani wysokości należności wobec powoda i zobowiązał się do zapłaty należności wynikającej z w/w faktury do dnia 25 marca 2014 r. Pozwany dokonał jedynie częściowej zapłaty należności z tytułu w/w faktury w kwocie 50 000 zł.

Nakazem zapłaty z 23 października 2014 r. wydanym w postępowaniu nakazowym Sąd Okręgowy w Poznaniu orzekł, że pozwany w ciągu 2 tygodni winien zapłacić powodowi kwotę 593 923,22 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 26 marca 2014 r. do dnia zapłaty wraz z kwotą 14 642 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Pozwany wniósł zarzuty od tego nakazu domagając się jego uchylenia w całości i oddalenia powództwa oraz zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych

W uzasadnieniu podniósł, że aczkolwiek prowadził prace budowlane związane z realizacją inwestycji, polegającej na budowie autostrady (...) węzeł S. – (...)P., to jednak nie współpracował z powodem a wykonywał prace w porozumieniu z firmą (...) sp. z o.o.

Powód wystawił przedmiotową fakturę na podstawie umowy o roboty budowlane, która nigdy nie została zawarta przez strony postępowania. Pozwany jednocześnie wyjaśnił, iż oświadczenie o uznaniu długu załączone do pozwu zostało złożone pod wpływem groźby i w związku z tym nie może zostać uznane za skuteczne.

Wyrokiem z 25 maja 2017 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu utrzymał w całości nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 23 października 2014 roku o sygn. akt IX GNC 1218/14 w całości a kosztami postępowania wywołanego wniesieniem zarzutów obciąża pozwanego.

Jako podstawy rozstrzygnięcia Sąd I instancji powołał następujące ustalenia.

W dniu 11 marca 2014 r. powód wystawił na rzecz pozwanego fakturę nr (...) na kwotę 643 923,22 zł, z tytułu wynagrodzenia za roboty drogowe wykonane przy budowie autostrady (...) (...) S. – (...) P..

W dniu 11 marca 2014 r. wspólnik pozwanej spółki (...) złożył oświadczenie, w którym wskazał, iż pozwany nie kwestionuje, ani podstawy, ani wysokości należności wobec powoda z tytułu faktury nr (...) z dnia 11 marca 2014 r. w kwocie 643 923,22 zł i zobowiązał się spłacić powyższą kwotę do dnia 25 marca 2014 r.

1

.

W dniu 11 marca 2014 r. w siedzibie pozwanej spółki pojawiło się kilka osób, które odbyły spotkanie ze współnikiem pozwanego M. A., którego przedmiotem była kwestia zapłaty przez pozwanego zobowiązań wobec powoda, określonych w w/w fakturze.

W dniu 19 marca 2014 r. pozwany dokonał częściowej zapłaty należności wynikającej z w/w faktury w kwocie 50 000 zł.

W związku z brakiem zapłaty pozostałej kwoty, wynikającej z w/w faktury powód pismem z dnia 27 sierpnia 2014 r. wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 593 923,22 zł w terminie 3 dni od dnia doręczenia wezwania. Powyższe wezwanie pozwany otrzymał w dniu 4 września 2014 r.

Pismem z dnia 12 listopada 2014 r. pozwany złożył oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego przez siebie oświadczenia o uznaniu długu z dnia 11 marca 2014 r., jako złożonego pod wpływem groźby, wyjaśniając, że napastnicy podjęli działania bezpośrednio skierowane na zmuszenie zagrożonego, wbrew jego chęci, do złożenia określonego oświadczenia woli. M. A. wskazał, iż wyłącznie ze względu na obawę o swoje życie i zdrowie podpisał wskazany dokument.

W dniu 24 marca 2014 r. pozwany zawarł umowę ochrony obiektu nr (...) z Agencją Ochrony (...) W. K..

W związku ze spotkaniem w dniu 11 marca 2014 r. prowadzone było postępowanie przygotowawcze, które zostało jednak umorzone a pozwany od tego postanowienia się nie odwoływał.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że w jego ocenie przeprowadzone postępowanie dowodowe nie dało podstaw, by przyjąć, że oświadczenie pozwanego o uznaniu długu zostało złożone pod wpływem groźby. Ciężar dowodu z tym zakresie spoczywał na pozwanym, który nie tylko nie wykazał przesłanek z art. 87 k.c., ale nawet w tym zakresie, pomimo wezwań kierowanych przez Przewodniczącą, nie przedstawił wystarczających i szczegółowych twierdzeń. Pozwany twierdził, iż został zmuszony do podpisania zarówno faktury, jak i oświadczenia o uznaniu długu przez grupę osób, które w dniu 11 marca 2014 r. zjawily się w jego firmie.

W szczególności nie wykazał jednak dokładnego przebiegu spotkania. Nie wskazał nawet dokładnej liczby uczestników spotkania. Nie wykazał, jakie konkretnie działania podejmowały wspomniane osoby, w szczególności na czym polegało ich zachowanie (np. jakie wykonywali gesty), jakie wypowiedzi kierowali w stosunku do pozwanego.

Przeciwko twierdzeniom pozwanego, iż oświadczenie złożył pod wpływem groźby przemawia jeszcze szereg innych okoliczności wskazanych przez Sąd w uzasadnieniu wyroku.

W ocenie Sądu pozwany nie uchylił się skutecznie od skutków prawnych swojego oświadczenia woli o uznaniu długu.

W rezultacie, wobec braku zapłaty części kwoty objętej uznaniem, koniecznym było uwzględnienie powództwa i stosownie do treści art. 496 k.p.c. utrzymanie w mocy w całości nakazu zapłaty z dnia 23 października 2014 r.

2

Z uwagi na fakt, że powód nie poniósł na etapie procesu żadnych dodatkowych kosztów, rozstrzygnięcie w tym zakresie ograniczyło się jedynie do przesądzenia zasady ponoszenia kosztów.

Od wyroku tego zaskarżając go w całości apelację wniósł pozwany zarzucając zaskarżonemu wyrokowi

1. naruszenia prawa procesowego mającego istotny wpływ na treść orzeczenia, tj.:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym oraz przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów skutkujące uznaniem, że oświadczenie złożone w imieniu pozwanej spółki przez współnika M. A. i podpisanie faktury VAT nr (...) nie było złożone pod wpływem groźby:

- błędne uznanie, że zeznania złożone przez świadka W. K. dotyczą tylko i wyłącznie przebiegu spotkania z dnia 11 marca 2014 roku, w sytuacji kiedy świadek relacjonował także przebieg zdarzenia z dnia 11 kwietnia 2014 roku i że zeznania stanowią jedynie subiektywną ocenę a w konsekwencji sąd odmówił im wiarygodności w tym zakresie w sytuacji kiedy świadek w sposób wyczerpujący podał przebieg zdarzeń i zachowanie stron oraz wywołanie poczucia obawy u współnika pozwanej a co więcej zeznania świadka były jasne, spójne i korelowały z zeznaniami pozostałych świadków,
- błędne uznanie, że zeznania złożone przez świadka J. M. (2) dotyczą tylko i wyłącznie przebiegu spotkania z dnia 11 marca 2014 roku, w sytuacji kiedy świadek relacjonował także przebieg zdarzenia z dnia 11 kwietnia 2014 roku i że zeznania stanowią jedynie subiektywną ocenę a w konsekwencji sąd odmówił im wiarygodności w tym zakresie w sytuacji kiedy świadek w sposób wyczerpujący podał przebieg zdarzeń i zachowanie stron oraz wywołanie poczucia obawy u współnika pozwanej a co więcej zeznania świadka były jasne, spójne i korelowały z zeznaniami pozostałych świadków,
- błędne uznanie, że zeznania złożone przez świadka K. K. (2) dotyczą tylko i wyłącznie przebiegu spotkania z dnia 11 marca 2014 roku, w sytuacji kiedy świadek relacjonował także przebieg zdarzenia z dnia 11 kwietnia 2014 roku i że zeznania stanowią jedynie subiektywną ocenę a w konsekwencji sąd odmówił im wiarygodności w tym zakresie w sytuacji kiedy świadek w sposób wyczerpujący podał przebieg zdarzeń i zachowanie stron oraz wywołanie

poczucia obawy u współnika pozwanej a co więcej zeznania świadka były jasne, spójne i korelowały z zeznaniami pozostałych świadków,

- błędne pominięcie zeznań świadka W. Ś., który w jasny, spójny i logiczny sposób wskazał, że w ramach realizacji inwestycji budowy autostrady Al (...) - Węzeł P. współpracował w ramach firmy (...) Sp. z o.o. z pozwaną, natomiast nie miał wiedzy jakoby powód występował przy realizacji inwestycji, co powinno prowadzić do przyjęcia przez sąd orzekający, że pozwanego i powoda nie łączył stosunek umowny,

3

- błędne pominięcie zeznań świadka D. Ś., który w jasny, spójny i logiczny sposób wskazał, że w ramach realizacji inwestycji budowy autostrady Al (...) - Węzeł P. współpracował w ramach firmy (...) Sp. z o.o. z pozwaną, natomiast nie miał wiedzy jakoby powód występował przy realizacji inwestycji, co powinno prowadzić do przyjęcia przez sąd orzekający, że pozwanego i powoda nie łączył stosunek umowny,
- błędne uznanie, że umowa o ochronę obiektu nr (...) z dnia 24 marca 2014 roku zawarta przez pozwaną z Agencją Ochrony (...) W. K. nie miała związku z obawą pozwanego wywołaną działaniami podjętymi przez powoda.
- błędne uznanie, że spotkanie z dnia 11 marca 2014 roku było jedynym spotkaniem, na którym wywierany był nacisk na współnika pozwanej w celu wyegzekwowania nienależnego świadczenia, w sytuacji kiedy z materiału dowodowego wynika, że spotkań, na których była wywierana presja względem pozwanego było więcej,
- błędne uznanie, że strony postępowania łączył stosunek cywilnoprawny jedynie ze względu na podpisanie przez współnika pozwanej faktury, w sytuacji kiedy stoi to w sprzeczności z zeznaniami świadków,
- błędne uznanie, że złożenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych w dniu 12 listopada 2014 roku a więc w terminie ośmiu miesięcy od podpisania faktury i uznania długu było spóźnione,
- błędne uznanie, że z inicjatywy pozwanej nie toczyło się postępowanie karne przeciwko powodowi w sytuacji kiedy do umorzenia postępowania doszło ze względu na wydanie przez osoby współpracujące z powodem uprzednio zabranej ciężarówki po przeprowadzeniu postępowania negocjacyjnego, w którym uczestniczył także funkcjonariusz Policji,
- błędne odmówienie wiarygodności zeznań współnika pozwanej - M. A. pomimo, że były one w całości logiczne spójne i korelowały w pozostałym zakresie z zebranych w sprawie materiałem dowodowym

b) art. 232 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, że powód nie wywiązał się z obowiązku udowodnienia okoliczności, z której wywodzi skutki prawne, iż podpisanie faktury i oświadczenia o uznaniu długu zostały podpisane pod wpływem groźby, podczas gdy pozwany zaoferował logiczne, wzajemnie uzupełniające się dowody w postaci złożonych dokumentów, zeznań świadków i samego pozwanego M. A. z których wynika, że w stosunku do pozwanego stosowana była presja, nacisk i groźby, które wywołały uzasadnioną obawę,

c) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wskazania w uzasadnieniu w sposób wyczerpujący przyczyn na podstawie, których sąd nie przeprowadził postępowania dowodowego w zakresie ewentualnej współpracy pomiędzy stronami postępowania lub jej braku, co doprowadziło do błędnego przyjęcia, że między stronami istniał stosunek cywilnoprawny,

2. naruszenie prawa materialnego art 88 § 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych nie było skuteczne ze względu na jego złożenie przez pozwanego w sporej odległości czasowej od dnia podpisania faktury i uznaniu długu w sytuacji kiedy zgodnie z przepisem oświadczenie o uchyleniu od skutków prawnych można złożyć w terminie rocznym od ustania poczucia zagrożenia.

4

W konsekwencji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie nakazu zapłaty w całości i oddalenie powództwa ewentualnie uchylenie go i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania

Nadto wniósł o zasądzenie kosztów procesu z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się niezasadna.

Na wstępie wskazać należy, że postępowanie toczyło się w trybie nakazowym. Zgodnie z art. 493 § 1 k.p.c. pozwany winien w piśmie zawierającym zarzuty winien wskazać wszelkie okoliczności faktyczne i dowody. Spóźnione twierdzenia i dowody Sąd pomija, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w zarzutach bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.

Pozwany w zarzutach w ogóle nie wskazał na czym miały polegać groźby powoda i przesłanki, dla których pozwany miał podstawy ich obawiać się i podpisać fakturę oraz złożyć nieprawdziwe oświadczenia.

W szczególności nie znajduje podstaw zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c.

Sąd wskazał, że strony a szczególnie strona pozwana mimo wielokrotnego zwracania na rozprawach przez Przewodniczącą na to uwagę nie przedstawiły faktów mających odmiennie niż to wynika z faktury i oświadczeniu o uznaniu roszczenia leżeć u podstaw sporu, choć z zeznań stającego za pozwanego M. A. wynika, że takie spory były. Zasadnie też stwierdził, że w sytuacji skutecznego uznania długu, zbędnym byłoby prowadzenie postępowania dowodowego na okoliczności istnienia zobowiązania i jego wysokości.

Na rozprawie dnia 10 marca 2015 r. przewodnicząca zobowiązała pełnomocnika pozwanego do podania przebiegu zdarzeń a w szczególności wskazania, kto, kiedy, gdzie i w jaki konkretny sposób zachowywał się wobec kogo, tj. współników czy pracowników spółki na podstawie, których to zdarzeń strona twierdzi, że doszło do groźby bezprawnej wskazując na konsekwencje wynikające z art. 207 k.p.c., 212 k.p.c. i 3 k.p.c. (k.105)

Pełnomocnik pozwanego wskazał jedynie, że cały przebieg zdarzenia z dnia 11 marca 2014 r. i jego opis znajduje się w aktach sprawy Sądu Rejonowego- P. i J. w P. o sygnaturze III Kp 85/15... groźba była skierowana do pana M. A. i polegała na presji psychicznej wywołanej przez przyjazd większej ilości osób, sprawieniu obawy o swoje zdrowie.

Zasadnie Sąd Okręgowy wskazał, że nie ma prawa, zarządzać dochodzeń i poszukiwać faktów, dla ustalenia ewentualnych innych okoliczności, takich jak w niniejszej sprawie osobiste i biznesowe relacje między M. A. i M. S. i spółkami, w których byli współnikami, czy strukturę podmiotów, uczestniczących w procesie inwestycyjnym, dotyczącym budowy spornego odcinka autostrady i ich wzajemnych rozliczeń. W zaistniałej sytuacji Sąd nie miał także możliwości ustalenia czy rzeczywiste podstawy sporu uzasadniały

5

oddalenie powództwa. Przewodnicząca na ostatniej rozprawie wskazywała, że dążyła do ustalenia stanu sprawy umożliwiającego jej wydanie sprawiedliwego wyroku, jednak strona pozwana nie wskazywała faktów dotyczących rzeczywistych podstaw sporu a wskazywane twierdzenia o groźbie nie znalazły podstaw.

Nie znajduje podstaw zarzut naruszenia art. 232 k.p.c. Przepis art. 232 zd. 1 k.p.c. nie jest przepisem określającym rozkład ciężaru dowodu, lecz źródłem ustawowego obowiązku stron wskazywania dowodów. Sąd nie mógł więc naruszyć przepisu będącego źródłem obowiązku stron, a nie źródłem obowiązku Sądu.

Można też zauważyć, że na rozprawie dnia 16 maja 2017 r pełnomocnicy obu stron oświadczyli, że wszystkie wnioski zostały rozpoznane i nowych wniosków nie składają.

Nie doszło także do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Wbrew zarzutom apelacji W. K. wskazywał jedynie, że wydaje mu się, iż w pewnym momencie miało miejsce wywieranie nacisku psychicznego na M. A.. Nie wskazał jednak żadnych konkretnych okoliczności mających uzasadnić jego wrażenie. Nie opisywał innych zdarzeń a twierdzenie, że istotne zdarzenia miały miejsce także 11 kwietnia 2014 r. jest twierdzeniem nowym niepodnoszonym w toku postępowania przed Sądem Okręgowym. Te same uwagi dotyczą treści zeznań świadka J. M. (2).

Obaj zresztą zeznali, że w ich obecności zeznali, że M. A. niczego nie podpisywał.

Świadek K. K. (2) zeznawał również na okoliczności przebiegu zdarzenia z 11 marca 2014 r. Wskazał, że przybyła wówczas większa ilość osób i toczyły się rozmowy, bardzo chaotyczne między firmą windykacyjną a panem A.. Sens tych wypowiedzi był taki, że żądano od pana A. za usługę, która zdaniem pana A. nie została jeszcze wykonana. Dokładnie nie pamięta słów jakie padały. Pan A. posłuchał sugestii, aby sprawą zajęli się prawnicy jednej i drugiej strony i uzgodnili formę porozumienia. Pan A. na pewno nie podpisywał żadnego dokumentu.

Zeznania W. Ś. nie mogą stanowić – wbrew innym dowodom w tym zeznaniom M. S. i oświadczeniom M. A. – że w czasie budowy odcinaka autostrady (...) nie doszło do powstania po stronie pozwanej zobowiązania wobec powoda.

Bez znaczenia jest ocena, czy umowa o ochronę obiektu nr (...) z dnia 24 marca 2014 roku zawarta przez pozwaną z Agencją Ochrony (...) W. K. w związku z obawą pozwanego wywołaną działaniami podjętymi przez powoda. Powyższe miało też miejsce po podpisaniu faktury i złożeniu oświadczenia o uznaniu długu.

Jak już wyżej wskazano nie ma żadnych dowodów by jakakolwiek groźba była kierowana pod adresem M. A. 11 marca 2014 r. czy w innych terminach.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik pozwanej złożył do akt odpis postanowienia z 31 grudnia 2014 r. o umorzeniu śledztwa, zażalenia z 23 stycznia 2015 r. i postanowienia Sądu Rejonowego Poznań Grunwald i J. z 6 maja 2015 r. celem wykazania, że pozwany odwołał się od postanowieniu o umorzeniu postępowania. Jak

6

jednak wynika z treści postanowienia o umorzeniu postępowania z dnia 31 grudnia 2014 r. zatwierdzonego przez Prokuratora Rejonowego w sprawie 1Ds 4925/14 i Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i J. z dnia 26 maja 2015 r VIII Kp 195/15 sprawa dotyczyła podejrzenia T. N. o popełnienie przestępstwa przywłaszczenia ciągnika siodłowego a więc czyn innej osoby i nie dotyczący niniejszego sporu. Jak zeznał zresztą stający za pozwanego M. A.: „Złożyliśmy doniesienie w 2014 r a prokuratura uchyliła to doniesienie. Umorzyła postępowanie. Nie wiem czy to było prawomocne. Ja nie zgodziłem się z oceną, że nie doszło do przestępstwa. Dalej nic nie zrobiłem. Procesowo nie podnosiliśmy tego więcej.” (prot. el. z rozprawy 16 maja 2017 r. 00:15:45 – 00:16:52)

Zeznania M. A., dotyczące przebiegu zajścia z 11 marca 2014 r. pozostają w sprzeczności z zeznaniami także przez niego przywoływanych świadków a w szczególności z zeznaniami K. K. (2).

Wobec nietrafności zarzutu natury procesowej ustalony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny stanowi podstawę oceny zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Z uwagi na fakt niewykazania, by działający w imieniu pozwanego M. A. składał oświadczenia woli pod wpływem groźby, jego oświadczenie o uchyleniu się od nich jest bezprzedmiotowe.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 wyroku orzekając o kosztach postępowania zgodnie z treścią przepisu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 ze zm.) (Dz. U. poz. 1668). Na koszty te składają się koszty zastępstwa procesowego strony wygrywającej apelację.

Mariola Głowacka Jan Futro Małgorzata Kaźmierczak

7

--	--	--